

Eğitim Teknolojisi

kuram ve uygulama

Yaz 2017

Cilt 7

Sayı 2

Summer 2017

Volume 7

Issue 2

Educational Technology

theory and practice

ISSN: 2147-1908

Cilt 7, Sayı 2, Yaz 2017
Volume 7, Issue 2, Summer 2017

Genel Yayın Editörü / Editor-in-Chief: **Dr. Halil İbrahim YALIN**
Editör / Editor: **Dr. Tolga GÜYER**

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Publisher Editor: **Dr. Sami ŞAHİN**
Redaksiyon / Redaction: **Dr. Tolga GÜYER**
Dizgi / Typographic: **Dr. Tolga GÜYER**
Sayfa Tasarımı / Page Design: **Dr. Tolga GÜYER**
Kapak Tasarımı / Cover Design: **Dr. Bilal ATASOY**
İletişim / Contact Person: **Dr. Aslıhan KOCAMAN KAROĞLU**

Dizinlenmektedir / Indexed in: **ULAKBİM Sosyal ve Beşerî Bilimler Veritabanı, Türk Eğitim İndeksi**

Editör Kurulu / Editorial Board*

Dr. Abdullah Kuzu
Dr. Ana Paula Correia
Dr. Aytekin İşman
Dr. Buket Akkoyunlu
Dr. Cem Çuhadar
Dr. Deniz Deryakulu

Dr. Deepak Subramony
Dr. Feza Orhan
Dr. H. Ferhan Odabaşı
Dr. Hafize Keser
Dr. Halil İbrahim Yalın
Dr. Hyo-Jeong So

Dr. Kyong Jee(Kj) Kim
Dr. M. Yaşar Özden
Dr. Mehmet Gürol
Dr. Özcan Erkan Akgün
Dr. S. Sadi Seferoğlu
Dr. Sandie Waters

Dr. Servet Bayram
Dr. Şirin Karadeniz
Dr. Tolga Güyer
Dr. Trena Paulus
Dr. Yavuz Akpınar
Dr. Yun-Jo An

* Liste isme göre alfabetik olarak oluşturulmuştur. / List is created in alphabetical order

Hakem Kurulu / Reviewers*

Dr. Abdullah Kuzu
Dr. Adile Aşkim Kurt
Dr. Agah Tuğrul Korucu
Dr. Arif Altun
Dr. Aslıhan Kocaman Karoğlu
Dr. Ayça Çebi
Dr. Ayfer Alper
Dr. Aynur Kolburan Geçer
Dr. Ayşegül Bakar Çörez
Dr. Bahar Baran
Dr. Berrin Doğusoy
Dr. Bilal Atasoy
Dr. Çelebi Uluyol
Dr. Deniz Atal Köysüren
Dr. Deniz Mertkan Gezgin
Dr. Ebru Kılıç Çakmak
Dr. Ebru Solmaz
Dr. Ekmel Çetin
Dr. Emin İbili
Dr. Emine Cabı
Dr. Emine Şendurur
Dr. Erinç Karataş
Dr. Erhan Güneş
Dr. Erkan Çalışkan
Dr. Erkan Tekinarslan
Dr. Erman Yükseltürk
Dr. Ertuğrul Usta

Dr. Esmâ Aybike Bayır
Dr. Fatma Bayrak
Dr. Fatma Keskinkılıç
Dr. Fezile Özdamalı
Dr. Filiz Kalelioğlu
Dr. Funda Erdoğan
Dr. Gizem Karaoğlan Yılmaz
Dr. Gökçe Becit İşçitürk
Dr. Gökhan Akçapınar
Dr. Gökhan Dağhan
Dr. Gülfidan Can
Dr. Hafize Keser
Dr. Halil Ersoy
Dr. Halil İbrahim Akyüz
Dr. Halil İbrahim Yalın
Dr. Halil Yurdugül
Dr. Hasan Çakır
Dr. Hasan Karal
Dr. Hatice Durak
Dr. Hatice Sancar Tokmak
Dr. Hüseyin Bicen
Dr. Hüseyin Özçınar
Dr. Işıl Kabakçı Yurdakul
Dr. İbrahim Arpacı
Dr. İlknur Resioğlu
Dr. Kerem Kılıçer
Dr. Kevser Hava

Dr. M. Emre Sezgin
Dr. M. Fikret Gelibolu
Dr. Mehmet Akif Ocağ
Dr. Mehmet Barış Horzum
Dr. Mehmet Kokoç
Dr. Melih Engin
Dr. Meltem Kurtoğlu
Dr. Mukaddes Erdem
Dr. Mustafa Serkan Günbatar
Dr. Mutlu Tahsin Üstündağ
Dr. Nadire Çavuş
Dr. Necmi Eşgi
Dr. Nezihe Önal
Dr. Nuray Gedik
Dr. Nurettin Şimşek
Dr. Onur Dönmez
Dr. Ömer Faruk İslim
Dr. Ömer Faruk Ursavaş
Dr. Ömür Akdemir
Dr. Özcan Erkan Akgün
Dr. Özden Şahin İzmirlil
Dr. Özlem Çakır
Dr. Ramazan Yılmaz
Dr. Recep Çakır
Dr. Sami Acar
Dr. Sami Şahin
Dr. Selay Arkün Kocadere

Dr. Selçuk Karaman
Dr. Selçuk Özdemir
Dr. Serap Yetik
Dr. Serdar Çiftçi
Dr. Serçin Karataş
Dr. Serpil Yalçınalp
Dr. Sibel Somyürek
Dr. Şafak Bayır
Dr. Şahin Gökçearsan
Dr. Şehnaz Baltacı Gökatalay
Dr. Şeyhmus Aydoğdu
Dr. Şirin Karadeniz
Dr. Tayfun Tanyeri
Dr. Turgay Alakurt
Dr. Tolga Güyer
Dr. Türkan Karakuş
Dr. Uğur Başarmak
Dr. Ümmühan Avcı Yücel
Dr. Ünal Çakıroğlu
Dr. Veysel Demirer
Dr. Vildan Çevik
Dr. Yalın Kılıç Türel
Dr. Yasemin Demirarslan Çevik
Dr. Yasemin Koçak Usluel
Dr. Yavuz Akbulut
Dr. Yusuf Ziya Olpak
Dr. Yüksel Göktaş

* Liste isme göre alfabetik olarak oluşturulmuştur. / List is created in alphabetical order.

İletişim Bilgileri / Contact Information

İnternet Adresi / Web: <http://dergipark.gov.tr/etku>

E-Posta / E-Mail: tguyer@gmail.com

Telefon / Phone: +90 (312) 202 17 38

Belgegeçer / Fax: +90 (312) 202 83 87

Adres / Adress: Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü
06500 Teknikokullar - Ankara / Türkiye

Makale Geçmişi / Article History

Alındı/Received: 15.11.2016

Düzeltilme Alındı/Received in revised form: 24.02.2017

Kabul edildi/Accepted: 03.03.2017

EBEVEYNLERİN BİLGİ GÜVENLİĞİ FARKINDALIKLARININ İNCELENMESİ

Fatma Gizem Karaoğlan Yılmaz¹ Çiğdem Çavuş Ezin²

Öz

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) gelişmesiyle birlikte bu araçların günlük hayatımızdaki kullanımları da hızla artmaktadır. BİT, hayatımıza sağlamış olduğu pek çok yararın yanında, birçok güvenlik probleminin de sebebi olabilmektedir. Bu bağlamda teknolojinin güvenli kullanımının sağlanması hem ebeveynler hem de öğrenciler tarafından önemli bir konu haline gelmiştir. Araştırmada, ebeveynlerin bilgi güvenliği farkındalık durumlarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma modeliyle gerçekleştirilen bu araştırmanın katılımcılarını, bir ilin merkezinde ortaokulda öğrenim görmekte olan beş ve altıncı sınıf öğrencilerinin 91 ebeveyni oluşturmaktadır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan velilerin bilgi güvenliği farkındalık anketi veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde ebeveynlerin farkındalıklarının belirli bir düzeyde olduğu ancak veri yedekleme yerleri ve yedekleme sıklığı konularında farkındalıklarının düşük olduğu anlaşılmaktadır. Ebeveynlerin, çocuklarının bilgi güvenliğini sağlamak amacıyla çoğunlukla çocuklarına uyarılarda bulunduğu anlaşılmaktadır. Somut olarak ise bilgi güvenliği konusunda çocuklarına bilgi veremedikleri görülmektedir. Bu bağlamda ebeveynlerin çocuklarına bilgi güvenliği konusunda farkındalık oluşturabilmesi amacıyla kendilerinin de bu konuda yeterli bilgiye sahip olması gerektiği anlaşılmaktadır. Ebeveynlerin ve çocukların zarar görmemesi için gerekli kurum ve kuruluşlar aracılığı ile önlemler alınması ve farkındalık oluşturulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: bilgi güvenliği farkındalığı; çevrimiçi güvenlik; çevrimiçi riskler; çocukların güvenliği.

¹ Yrd. Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, gkaraoglan@gmail.com

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, cavuscigdem@gmail.com

THE STUDY OF PARENTS' AWARENESS OF INFORMATION SECURITY

Abstract

With the development of information and communication technologies, the use of ICT in our daily life has increased. Apart from its many uses in our life, ICT may cause many security problems as well. From this point of view, supplying the secured use of technology by parents and children has become a significant issue. With this study, it has been attempted to determine parents' opinions as regards to awareness of information security. The research has been conducted on qualitative research model. The samples of the research consist of 91 parents whose fifth and sixth grade students study at a secondary school located in a city centroom. As means of data collection, the questionnaire parents' awareness of information security prepared by researchers, has been used. As result of analysis are examined, it is seen that parents' awareness is on certain level but they lack on backup points and backup frequency. It has been inferred from the research that parents warn their children so as to ensure their children's security of information. In concrete terms, it has been seen in the research that parents were not able to give information their children about information security. In this context, it is also necessary for parents to have adequate information in order to establish awareness on information security for children. It is essential to take precautions and establish awareness through related institutions and foundations for both parents and children so as not to be affected badly.

Keywords: awareness of information security; online security; online risks; security of children.

Summary

With the development of information and communication technologies (ICT), the internet use has especially increased. Internet supplies all individuals with positive effects such as learning new information, having fun and socialising. The area of internet use has been going up in this sense. The internet use has increased in all areas such as home, school and internet cafe. It has been due to increasing internet use that children become acquainted with internet at early ages. It has been observed that there have been "security bugs" and security threatening applications through social media. The fact that children share personal data and they have risky usage of their social network settings while using social media, might be exploited by malicious people. In this sense, there exists significant responsibilities for parents. Sharings by children put at risk both children and their families. Keeping in view the fact that parents have significant responsibilities as regards to providing students at early ages with secured ICT use, it is very crucial to define parents' awareness of secured internet use. In this study, a qualitative research has been made so as to define the awareness of parents whose children are at secondary school, as regards to secured internet use.

The samples of the research has consisted of 91 parents whose fifth and sixth grade students study at a state secondary school. The questionnaire parents' awareness of information security prepared by researchers, has been used as means of data collection. The data has been firstly encoded by researchers and then the data acquired has been re-coded

by a second encoder for the sake of study's reliability. The percentage of encoding reliability has been 91.6%. It can be concluded from the results that parents have had high levels of awareness of information security in some aspects. However, it is seen that parents lack on back up points and backup frequency. The results out of the research support other studies in general sense. Despite the fact that parents were observed to perform secured attitudes, they were seen to have difficulty in backup and personal sharing issues on social media. Parents mostly connect to internet at home via wireless modem and most of them have social media accounts. Parents who use internet mostly at home, should not ignore information security of their own children. Parents ought to take precautions of security even when they aren't with their children. It is crucial that filter and protection programs are used in the devices of children at home. In this sense, parents can get consciousness and they can guide their children through education. Trainings can be held about information security by schools and non-profit organisations. The awareness can be increased by giving place to themes of information security in the secondary educational curriculum.

Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojisinin (BİT) gelişmesiyle birlikte bireylerin eğitim, iş, gündelik yaşam gibi hayatlarının birçok noktasında bu araçların, özellikle de internetin kullanımı hızla artmıştır. İnternetin, bireylere yeni bilgiler öğrenme, eğlenme ve sosyalleşme gibi olumlu katkıları vardır. İnternetin kullanım alanı da bu anlamda genişlemiştir. Ev, okul internet kafe gibi tüm alanlarda internet kullanımı artış göstermektedir. İnternet kullanımının hızla yaygınlaşması çocukların da erken yaşlarda internetle tanışmasına neden olmuştur. Nitekim, Türkiye İstatistik Kurumu 2013 verilerine göre çocukların internet kullanmaya başlama yaşı ortalama dokuz olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2013).

Ebeveynler teknolojik gelişmelere bağlı olarak çocuklarının da teknolojik imkanlardan faydalanmalarına sıcak bakmakta ve çoğunun evlerine internet bağlantısı sağladığı görülmektedir. TÜİK (2015) istatistiklerine göre interneti, bireylerin %87.1'i evde kullanmaktadır. Bunu %42.5 ile işyeri, %37.7 ile akraba, %29.2 ile arkadaş evleri takip etmektedir. Ebeveynler, çocuklarının ortak kullanım alanları yerine evde ödev ve araştırma amacıyla interneti kullanmalarını beklemektedir. Ancak, çocukların interneti ödev ve araştırma yapma amacıyla kullanımı yerine saatlerce oyun oynama, sohbet etme amacıyla da kullandıkları görülmektedir. Nitekim Ekici ve Uçak (2012), 149 sekizinci sınıf öğrencisiyle yaptığı araştırmada öğrencilerin internet kullanmaya altı-yedi yaşlarında başladığını ve interneti en çok sohbet etme ve sosyal ağda gezinme amacıyla kullandıklarını tespit etmiştir.

Birçok platformdan internet bağlantısı sağlanmaktadır. Özellikle taşınabilir cihazlar ve birlikte gelen internet paket hizmeti aracılığı ile internet kullanımı yaygınlaşmakta ve günlük hayatımızın bir parçası haline gelmektedir. Taşınabilir cihazlar beraberinde kullanıcılara oyun ve sosyal ağ kullanım imkanı sağlamaktadır. Sosyal ağlardaki iletişim yöntemleri ve medya paylaşımı, erken yaşta teknoloji ile tanışan çocuklarca sıklıkla kullanılmaktadır. Karakuş, Çağıltay, Kaşıkçı, Kurşun ve Ogan (2014) yaptıkları araştırmada, sosyal paylaşım sitelerinin birçoğunun 13 yaş sınırı getirdiğini, ancak çocukların %47.6'sının bir sosyal paylaşım sitesinde hesabı bulunduğunu ve çocukların %85'inin Facebook hesabı olduğunu belirtmiştir. Sosyal ağ kullanımı çeşitli tehditleri de beraberinde getirmektedir. Beach, Gartrell ve Han (2009) yaptığı araştırmada, mobil cihazlar üzerinden kullanılan sosyal ağlar aracılığıyla kişilerin konum bilgisi

gibi bir takım kişisel bilgilerin erişilebilir olmasından kaynaklanan gizlilik ihlalleriyle karşılaşabildikleri ifade edilmektedir.

Keser ve Güldüren (2015) araştırmasında teknolojik gelişmelere bağlı olarak bilgi güvenliğine yönelik tehdit ve saldırı yöntemlerinin de çeşitlendiğini belirtmektedir. Canbek ve Sağiroğlu'na (2007) göre bilgi güvenliği ve karşılaşılan tehditler sayı ve çeşitlilik anlamında artmış ve bu bağlamda tehditlerin incelenmesi korunma gerekliliğini oluşturmuştur. Kişisel bilgilerin yaygın paylaşımı ve paylaşımlar konusunda riskli davranışlar, kişisel bilgi güvenliği farkındalığını gereklilik haline getirmiştir. Özellikle sosyal medya üzerinden güvenlik açıkları ve güvenliği tehdit eden uygulamalar görülmektedir. Sosyal medyadaki uygulamalardan en çok etkilenen kitlelerden biri çocuklar ve dolayısıyla aileleridir. Çocukların sosyal medya kullanırken gerçekleştirdiği kişisel bilgi paylaşımları ve sosyal ağ hesap ayarlarındaki riskli kullanımları kötü niyetli kişiler tarafından istismar edilebilmektedir. Bu anlamda ebeveynlere de büyük sorumluluklar düşmektedir. Paylaşımlar, çocukların hem kendisini hem de ailesini tehlikeye atabilmektedir. Bilgi paylaşımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmayan çocuklar kişisel bilgilerini paylaşmakta ve gizlilik ayarlarına dikkat etmemektedir. Çağıltay vd. (2011) yaptığı araştırmada, araştırmaya katılan çocukların %46'sının kişisel bilgilerini korumaya yönelik kuralları bilmediği ve doğum tarihi gibi kişisel bilgilerini herkesle paylaştığı belirtilmektedir.

Ev, okul ve internet kafe gibi kalabalık ortamlarda sosyal hesabın açık unutulması da görülen riskli davranışlardandır. Karaoğlu, Yılmaz, Yılmaz ve Sezer (2014) üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmada, üniversite öğrencilerinin internete en çok evden bağlandığını ve bunu internet kafe, arkadaş, okul ortamlarının takip ettiği sonucuna ulaşımlardır. Araştırma sonucuna göre öğrenciler ortak kullanım alanlarında çeşitli bilgi güvenliği tehditleriyle karşı karşıya kalabilme riski taşımaktadır.

Çocukların interneti hangi ortamlarda ve ne amaçla kullandığı güvenliği etkileyen unsurlardan biridir. Çocukların güvenli internet kullanımı farkındalık ve davranışlarının olumlu yönde geliştirilmesi önemlidir, çünkü çocukların sosyal ağlarda kendi başlarına karşılaşabilecekleri bir takım tehditler bulunmaktadır. Erken yaşta internetle tanışan çocuklar üzerinde en büyük zararlardan biri de kötü niyetli kişilerle karşılaşma olasılığıdır ve önemli bilişim suçlarından biri de çocuklara yönelik olanıdır (Cankar ve Sağiroğlu, 2006). Çocuklar herhangi bir riskle karşılaştıklarında tek başlarına çözüm bulamayıp yardıma gereksinim duyabilmektedir. Bu anlamda en yakını olan ebeveynlerine başvurabilmeli ve bilgi alabilmelidir. Ebeveynlerin çocuklarına doğru bilgi vermeleri ve çocuklarını risklerden korumaları amacıyla kendilerinin de yeterli bilgiye sahip olmaları bu açıdan önemlidir.

Alanyazın incelendiğinde, sosyal ağlarda yayınlanan gerçek ve/veya gerçek dışı olabilen paylaşımların kullanıcıyı daha fazla savunmasız hale getirebildiği ve yanlışlıkla kişisel bilgilerin sızdırılabildiği görülmektedir. Bilgiler direkt sosyal medya ile değil, sosyal medyaya sızan yazılımlar ile ele geçirilebilmektedir (Internet Social Networking Risks, 2016). Marinos (2013) yaptığı araştırmada saldırıların en fazla; indirilen programlar, zararlı yazılımlar, ortalama, sahte içerikli e-postalar, bilgi sızdırma ve fiziksel zarar şeklinde olduğunu belirtmiştir (akt. Gökmen ve Akgün, 2015). Tekerek (2008), bu süreci bilgi güvenliği kavramlarının etkinliğini yitirmemesi, konuyu devamlılığı olan ve yaşayan bir durum olarak ele almakla mümkün olacağını ifade etmektedir. Ünver, Canbay ve Mirzaoğlu (2009) yaptığı araştırmada Türkiye'de internet üzerinden işlem yapmak için kullanılan TC Kimlik numarası ile bir kişinin maaş bilgileri, anne

kızlık soyadı, çalıştığı kurum gibi tüm kişisel bilgilerine erişilebildiğini, bu durumun da önemli güvenlik sorunlarını beraberinde getirdiğini belirtmektedir.

Ebeveynlerin ve çocuklarının bilgisayar ve interneti ne kadar güvenli kullandığı konusunda genel bir çerçeveye sahip olsak da güvenli BİT kullanımı konusundaki davranışlarını ve farkındalıklarını belirlemek, bu konudaki olası problemlere çözüm bulma konusunda önem teşkil edecektir. Geleceğin anne babaları olan çocukların güvenli internet kullanımını süreç içerisinde alışkanlık haline getirmeleri ileriki yıllarda bilinçli kullanımları açısından oldukça önemlidir. Sonuç olarak bir durum tespiti yapmak amacıyla ortaokul ğrencilerinin ebeveynleri üzerinde bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Alanyazın incelendiğinde BİT'in güvenli kullanımıyla ilgili araştırmaların çoğunlukla öğrenciler üzerinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte özellikle küçük yaştaki öğrencilerin güvenli BİT kullanımını sağlama konusunda ebeveynlere büyük sorumluluklar düştüğü göz önüne alındığında, ebeveynlerin güvenli BİT kullanım farkındalıklarını belirlemek önemlidir. Nitekim alanyazın incelendiğinde ebeveynler üzerinde gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Bu açıdan gerçekleştirilen bu araştırmanın amacı ortaokul beş ve altıncı sınıf ğrenci ebeveynlerinin bilgi güvenliği farkındalıklarını belirlemektir. Bu kapsamda çalışma için geliştirilen anketteki tema/alt temalar dikkate alınarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

- 1) Ebeveynler cihazların fiziksel güvenliğini nasıl sağlamaktadır?
- 2) Ebeveynler cihazdaki bilgileri nasıl yedeklemektedir?
- 3) Ebeveynler şifre oluştururken nelere dikkat etmektedir?
- 4) Ebeveynler internete bağlanma yeri ve bağlantı noktası güvenliğini nasıl sağlamaktadır?
- 5) Ebeveynler sosyal ağ hesaplarında güvenliği nasıl sağlamaktadır?
- 6) Ebeveynler e-posta hesaplarında güvenliği nasıl sağlamaktadır?
- 7) Ebeveynlerin internette güvenli bir şekilde gezinmeye yönelik görüşleri nelerdir?
- 8) Ebeveynlerin bilgi güvenliği tehdit unsurlarına yönelik görüşleri nelerdir?
- 9) Ebeveynlerin bilgi güvenliğini ve farkındalığını geliştirmeye yönelik görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, katılımcıları, veri toplama aracı ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Çalışma kapsamında ortaokul ğrenci ebeveynlerinin güvenli internet kullanım farkındalıklarını belirlemeye yönelik nitel bir araştırma yapılmıştır. Nitel yöntemlerin tercih edilmesinin sebebi ise konuya ilişkin daha derinlemesine verilerin elde edilmesine ve konunun daha kapsamlı olarak anlaşılmasına katkı sağlamaktır (Yıldırım ve şimşek, 2016).

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını Batı Karadeniz Bölgesinde bir il merkezinde devlet ortaokulunda öğrenim görmekte olan beş ve altıncı sınıf ğrencilerinin 91 ebeveyni oluşturmaktadır. Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersini zorunlu olarak alan ortaokul ğrencilerinin ebeveynleri çalışma kapsamında incelenmiştir. Öğrencilerin dersi zorunlu olarak

almasıyla, ebeveynlerin de bu kapsamda farkındalık durumlarının daha yüksek olacağı düşünülmektedir. Araştırmaya, gönüllü olarak katılmak isteyen ebeveynler dâhil edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan bilgi güvenliği farkındalık anketi kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan form, eğitim teknolojisi alanında beş uzmanın görüşlerine sunulmuş ve uzmanlardan gelen dönüt ve düzeltmeler doğrultusunda forma son hali verilmiştir. Anket, demografik değişkenler ile güvenli internet kullanım davranışlarına yönelik açık uçlu sorulardan oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Ebeveynlerin bilgi güvenliği farkındalığını belirlemeye yönelik açık uçlu sorulardan oluşan ankete verilen cevaplar göz önüne alınarak analiz gerçekleştirilmiştir. Analiz sürecinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler birinci araştırmacı tarafından kodlanmış ve daha sonra çalışmanın güvenilirliği için elde edilen veriler ikinci araştırmacı tarafından yeniden kodlanmıştır. Kodlamanın güvenilirliği, her iki kodlayıcının vermiş olduğu ortak kod sayısının, toplam kod sayısına bölünmesiyle elde edilmiştir. Kodlama güvenilirlik yüzdesi %91.6 çıkmıştır. Geriye kalan %8.4'lük farklılık için araştırmacılar görüş birliğine varmıştır. Ebeveynlerin yazılı açıklamaları incelendiğinde, oluşan bu farklılığın, ebeveynlerin verdiği bazı cevapların birden fazla alt tema altında toplanmasından kaynaklanması olarak belirlenmiştir. Bu sebeple tablolarda verilen frekanslar ebeveyn sayısını değil, kodların sayısını göstermektedir.

Bulgular

Araştırmada bulgular, demografik veriler, ebeveynlerin teknoloji güvenliği, internet faaliyetleri, çocuklarının ve ebeveynlerin karşılaştıkları riskler, ebeveyn görüşleri başlıklar halinde sunulmuştur.

Ebeveynlerin demografik bilgilerine ilişkin elde edilen sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Veriler

Değişken	Grup	N	%
Yaş	21-35	28	30.8
	36-40	42	46.2
	41-50	20	22
	51-60	1	1
Toplam		91	100
Eğitim Düzeyi	İlkokul	19	20.9
	Ortaokul	16	17.6
	Lise	22	24.2
	Üniversite	33	36.3
	Lisansüstü	1	1
Toplam		91	100

Cinsiyet	Kadın	43	47.3
	Erkek	48	52.8
Toplam		91	100
Teknolojiye Sahip Olma Durumu	Bilgisayar	2	2.2
	Akıllı Telefon	12	13.2
	Bilgisayar & Akıllı Telefon	23	25.3
	Bilgisayar & Tablet	2	2.2
	Bilgisayar & Tablet & Akıllı Telefon	44	48.3
	Tablet	1	1.1
	Akıllı Telefon & Tablet	7	7.7
Toplam		91	100
Evde İnternet Bağlantısı Sahip Olma Durumu	Evet	63	69.2
	Hayır	28	30.8
Toplam		91	100
Sosyal Ağ Hesabı Olma Durumu	Evet	75	82.4
	Hayır	16	17.6
Toplam		91	100

Tablo 1 incelendiğinde ebeveynlerin yaş aralığının en çok 36-40 yaş grubu arasında yoğunlaştığı, üniversite mezunu olanların diğerlerine göre sayıca çok olduğu ve cinsiyet oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin sahip oldukları teknolojiler arasında en çok bilgisayar, tablet ve akıllı telefonun yer aldığı belirlenmiştir. Ebeveynlerin çoğunun evde internet bağlantısına sahip olduğu ve çoğunun sosyal ağ hesabı bulunduğu ifade edilmektedir.

Tablo 2’de ebeveynlerin cihazların fiziksel güvenliğini nasıl sağladıklarına ilişkin verdikleri cevaplara ait tema ve alt temalar gösterilmektedir.

Tablo 2. Ebeveynlerin Cihazların Fiziksel Güvenliğini Sağlamaya Yönelik Görüşleri

Alt temalar	f	%
Kılıf kullanma	32	32.8
Hırsızlığa, kaybolmaya ve hasar görmeye karşı dikkatli kullanma	25	25.7
Koruyucu cam kullanma	14	14.5
Herhangi bir önlem almam	14	14.5
Kaybolmaya karşı “cihazımı bul” uygulaması kullanma	5	5.2
Cihazı sigortalatma	4	4.2
Şarj dolmuş süresine dikkat etme	3	3.1

Tablo 2 incelendiğinde araştırmanın birinci alt teması doğrultusunda ebeveynlerin cihazların fiziksel güvenliğini sağlamaya yönelik vermiş oldukları yanıtların en sık kılıf kullandıkları (f=32) ve hırsızlığa, kaybolmaya ve hasar görmeye karşı cihazlarını dikkatli kullandıklarını (f=25) ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin bir kısmının görüşlerine göre cihazlarının fiziksel güvenliğini sağlamaya yönelik koruyucu cam kullandıkları (f=14) görülürken, benzer sıklıkla da ebeveynlerin herhangi bir önlem almam (f=14) dediği görülmektedir. Kaybolmaya karşı cihazımı bul uygulaması kullanırım (f=5), cihazımı sigortalatırım (f=4) ve şarj dolmuş süresine dikkat ederim (f=3) diyenlerinin sıklığının ise oldukça az olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3’de ebeveynlerin cihazdaki bilgileri yedekleme durumları ve yedekleme yapılan ortama ilişkin verdikleri cevaplara ait tema ve alt temalar gösterilmektedir.

Tablo 3. Ebeveynlerin Cihazdaki Bilgileri Yedekleme Durumlarına Yönelik Görüşleri

Yedekleme yapmaya yönelik alt temalar	f	%
Yedeklemiyorum.	36	65.5
Yılda bir kere yedekliyorum.	8	14.5
Yılda birkaç kez yedekliyorum.	5	9.1
Her ay yedekliyorum.	4	7.3
Ayda birkaç kez yedekliyorum.	2	3.6
Yedekleme yapılan yere yönelik alt temalar	f	%
Harici belleğe (usb,cd,sd kart,harici disk) yedekliyorum.	29	56.9
Dâhili belleğe (D sürücüsü) yedekliyorum.	18	35.3
E-posta ve bulut sistemine yedekliyorum.	4	7.8

Tablo 3 incelendiğinde araştırmanın ikinci alt teması doğrultusunda ebeveynlerin cihazlarındaki bilgileri yedeklemeye yönelik vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde sıklıkla yedekleme yapılmadığı (f=36) olduğu görülmektedir. Kodlama sıklıklarına göre yedekleme yaparım diyenlerin oranı incelendiğinde ise yılda bir yedekleme yaparım (f=8) diyenlerin oranının yüksek olduğu belirlenmiştir. Düzenli olarak yedekleme yapanların sıklığının ise oldukça az olduğu anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan ebeveynlerin yedekleme yaptıkları yer/cihazlar incelendiğinde en sık harici bellekleri (f=29) ardından, aynı cihazın bir başka sürücüsünü yedekleme (f=18) amaçlı kullandıkları belirlenmiştir. E-posta ve bulut sistemlerini kullanma sıklığı (f=4) ise oldukça azdır.

Tablo 4’de ebeveynlerin cihazda belirledikleri şifrelere ilişkin verdikleri cevaplara ait tema ve alt temalar gösterilmektedir.

Tablo 4. Ebeveynlerin Cihazda Belirledikleri Şifrelere Yönelik Görüşleri

Alt temalar	f	%
Kolay tahmin edilmeyen karmaşık şifreler oluştururum.	20	21.9
Şifreyi kimseyle paylaşmam.	15	16.5
Kolay tahmin edilemeyen harf, rakam ve özel karakterden oluşan şifreler oluştururum.	14	15.4
Harf ve rakamlardan oluşan şifreler oluştururum.	13	14.3
En az 8 karakterden oluşan uzun şifreler oluştururum.	11	12.1
Şifreyi belirli aralıklarla yenilerim.	11	12.1
Özel gün ve kişisel bilgi içeren şifreler oluştururum.	5	5.5
Şifreyi not defteri gibi bir yere not ederim.	2	2.2

Tablo 4 incelendiğinde araştırmanın üçüncü alt teması doğrultusunda ebeveynlerin şifre güvenliğini sağlamaya yönelik vermiş oldukları yanıtlara göre kolay tahmin edilemeyen karmaşık şifreler oluşturma davranışının (f=20) ön plana çıktığı gözlenmiştir. Benzer şekilde yanıtlara göre ebeveynlerin; harf, rakam ve özel karakterden oluşan şifreler oluştururum (f=14), bazı ebeveynlerin harf ve rakamlardan oluşan şifreler oluştururum (f=13), bazı ebeveynlerin de en az 8 karakterden oluşan uzun şifreler oluştururum (f=11) dediği belirlenmiştir. Ebeveynlerin bir kısmının şifre güvenliğini sağlamak için şifrelerini kimseyle paylaşmamayı (f=15) ve şifrelerini belirli aralıklarla güncellemeyi (f=11) tercih ettikleri görülmektedir. Diğer taraftan az da olsa bazı ebeveynlerin özel gün ve kişisel bilgi içeren şifreler oluşturduğu (f=5) ve şifreyi not defteri gibi bir yere not ettiği (f=2) belirlenmiştir.

Tablo 5’de ebeveynlerin internete nereden bağlandıkları ve bağlantı noktası güvenliğini nasıl sağladığına ilişkin verdikleri cevaplara ait tema ve alt temalar gösterilmektedir.

Tablo 5. Ebeveynlerin İnternete Bağlanma Yeri ve Bağlantı Noktası Güvenliğini Nasıl Sağladığına Yönelik Görüşleri

İnternete bağlanma yerine yönelik alt temalar	f	%
Evde kablosuz internet bağlantısı ile	52	54.2
Mobil internet bağlantısı ile	30	31.3
Evde kablolu internet bağlantısı ile	10	10.4
İşyerinden	3	3.1
İnternet kafeden	1	1.0
Bağlantı noktası güvenliğini nasıl sağladığına yönelik alt temalar	f	%
Modem şifresini tahmin edilmeyen, güçlü şifreler belirlerim.	15	35.7
Şifremi kimseyle paylaşmam.	11	26.2
Güvenli olmayan sitelere bağlanmam.	9	21.4
Herhangi bir önlem almam.	6	26.2
Antivirüs kullanırım.	5	11.9
Şifremi herhangi bir yere kaydetmem.	1	2.4
Şifreyi belirli aralıklarla değiştiririm.	1	2.4
Güvenlik duvarı kullanırım.	1	35.7

Tablo 5 incelendiğinde araştırmanın dördüncü alt teması doğrultusunda ebeveynlerin internete nereden bağlandıklarına yönelik vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde evde kablosuz internet bağlantısı (f=52) ile mobil internet bağlantısı (f=30) alt temalarının ön plana çıktığı gözlenmiştir. Kablolulu internet bağlantısı kullananlar (f=10) ile internet bağlantısı için internet kafeleri kullananların (f=1) sayısının ise az olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan ebeveynlerin internet bağlantısının güvenliğini sağlamak adına; modem şifresini tahmin edilmeyen, güçlü şifrelerden oluşturdukları (f=15), modem şifrelerini kimse ile paylaşmadıkları (f=11), güvenli olmadıklarını düşündükleri sitelere bağlanmadıkları (f=9) görülmektedir. İnternet bağlantısının güvenliğini sağlamak amacıyla; antivirüs kullanırım (f=5), güvenlik duvarı kullanırım (f=1), modem şifremi herhangi bir yere kaydetmem (f=1), modem şifremi belirli aralıklarla değiştiririm (f=1) diyenlerin sayısının ise oldukça az olduğu bulunmuştur.

Tablo 6'da ebeveynlerin sosyal ağ hesaplarında güvenliği nasıl sağladığına ilişkin verdikleri cevaplara ait tema ve alt temalar gösterilmektedir.

Tablo 6. Ebeveynlerin Sosyal Ağ Hesaplarında Güvenliği Nasıl Sağladığına Yönelik Görüşleri

Alt temalar	f	%
Girilen site ve paylaşımları kontrol ederim.	16	28.1
Kolay tahmin edilmeyen güçlü şifreler belirlerim.	5	8.8
Şifremi kimseyle paylaşmam.	5	8.8
Güvenli olduğumu düşündüğüm sosyal ağ sitelerini kullanırım.	5	8.8
Profil gizlilik ayarlarını belirlerim.	5	8.8
Sosyal ağda önemli bilgilerimi paylaşmam.	5	8.8
Tanımadığım kişilerle iletişime geçmesine izin vermem.	4	7.0
Antivirüs kullanırım.	4	7.0
Şifreyi belirli aralıklarla yenilerim	3	5.3
Farklı cihazlardan sosyal ağa bağlanmam.	3	5.3
Arkadaş grubunu kontrol ederim.	2	3.5

Tablo 6 incelendiğinde araştırmanın beşinci alt teması doğrultusunda ebeveynlerin sosyal ağ hesaplarının güvenliğini sağlamak için sıklıkla girilen site ve paylaşımları kontrol etmeyi (f=16) tercih ettikleri görülmektedir. Bazı ebeveynlerin sosyal ağ hesaplarının güvenliğini sağlamak adına; kolay tahmin edilmeyen güçlü şifreler belirledikleri (f=5), şifreyi kimseyle paylaşmadıkları (f=5), güvenli olduğumu düşündükleri sosyal ağ sitelerini kullandıkları (f=5), profil gizlilik ayarlarını düzenledikleri (f=5) ve sosyal ağda önemli bilgileri paylaşmadıkları (f=5) belirlenmiştir. Diğer önlemleri alanların sayısının ise oldukça az olduğu söylenebilir.

Tablo 7'de ebeveynlerin e-posta hesaplarında güvenliği nasıl sağladığına ilişkin verdikleri cevaplara ait tema ve alt temalar gösterilmektedir.

Tablo 7. Ebeveynlerin E-posta Hesaplarında Güvenliği Nasıl Sağladığına Yönelik Görüşleri

Alt temalar	f	%
Kolay tahmin edilmeyen karmaşık şifreler belirlerim.	30	35.3
Harf ve rakamdan oluşan şifreler belirlerim.	15	17.6
Tanımadığım kişilerden gelen e-postaları açmam.	9	10.6
Şifreyi belirli aralıklarla yenilerim.	8	9.4
Başkalarıyla e-posta şifremi paylaşmam.	8	9.4
Antivirüs gibi güvenlik programları kullanırım.	7	8.2
E-postamı telefon numaram ile eşleştiririm.	3	3.5
E-posta hesabımdan çıkış yaparken mutlaka güvenli çıkış yaparım.	3	3.5
Ortak kullanım alanlarında e-postama giriş yapmam.	1	1.2
Güvenli olduğunu düşündüğüm bilgisayar ve cihazlardan e-postama giriş yaparım.	1	1.2

Tablo 7 incelendiğinde araştırmanın altıncı alt teması doğrultusunda ebeveynlerin e-posta güvenliğine yönelik vermiş oldukları yanıtlara göre e-posta hesaplarının güvenliğini sağlamak için kolay tahmin edilmeyen karmaşık şifreler oluşturma yöntemini (f=30) sıkça kullandıkları ve harf, rakamdan oluşan şifreler belirledikleri (f=15) görülmektedir. Bazı ebeveynlerin e-posta güvenliğini sağlamak adına; tanımadıkları kişilerden gelen e-postaları açmadıkları (f=9), belirli aralıklarla e-posta şifrelerini güncelledikleri (f=8), başkalarıyla e-posta şifresini paylaşmadıkları (f=8), güvenlik yazılımları kullandıkları (f=7) belirlenmiştir. Diğer önlemleri alanların sayısının ise oldukça az olduğu söylenebilir.

Tablo 8’de ebeveynlerin internette güvenli bir şekilde gezinmeye ilişkin verdikleri cevaplara ait tema ve alt temalar gösterilmektedir.

Tablo 8. Ebeveynlerin İnternette Güvenli Bir şekilde Gezinmeye Yönelik Görüşleri

Alt temalar	f	%
Antivirüs kullanırım.	39	48.1
Güvenli olmayan siteleri açmam.	30	37.0
Aile koruma paketi kullanırım.	5	6.2
Kişisel bilgilerimi başkaları ile paylaşmam.	4	4.9
Tanımadığım kişilerle iletişim kurmam.	1	1.2
Güvenli cihazlardan bağlanırım.	1	1.2
Web adresinin https ile başlamasına dikkat ederim.	1	1.2

Tablo 8 incelendiğinde araştırmanın yedinci alt teması doğrultusunda ebeveynlerin internette güvenli bir şekilde gezinmeye yönelik vermiş oldukları yanıtlara göre en sık tercih edilen yöntemin güvenlik yazılımlarının kullanımının (f=39) olduğu görülmektedir. Bazı ebeveynler ise güvenli olmayan siteleri açmayarak (f=30) güvenlik önlemi aldıklarını ifade

etmektedir. Bu iki önlem dışında diğer önlemleri alanların sıklığının oldukça düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 9’da ebeveynlerin bilgi güvenliği tehdit unsurlarına ilişkin verdikleri cevaplara ait tema ve alt temalar gösterilmektedir.

Tablo 9. Ebeveynlerin Bilgi Güvenliği Tehdit Unsurlarına Yönelik Görüşleri

Alt temalar	f	%
Virüs, Truva atı (trojan), solucan içeren siteler	27	47.4
İstenmeyen e-postalar (spamlar)	15	26.3
Kimlik ve kredi kartı gibi bilgileri isteyen siteler	5	8.8
Sosyal ağ hesabının ele geçirilmesi	4	7.0
Şüpheli dosyalar	3	5.3
Kişisel bilgilerin izinsiz paylaşımı	1	1.8
Sanal arkadaşlar	1	1.8
İstenmeyen cep telefonu mesajları	1	1.8

Tablo 9 incelendiğinde araştırmanın sekizinci alt teması doğrultusunda ebeveynlerin bilgisayar ve internet ortamında bilgi güvenliği tehdit unsuru olarak en çok virüs, truva atı (trojan), solucan içeren siteleri (f=27), istenmeyen e-postaları (f=15) gördükleri belirlenmiştir. Diğer tehdit unsurları ile ilgili bilgi ve farkındalıklarının az olduğu söylenebilir.

Tablo 10’da ebeveynlerin bilgi ve farkındalığı geliştirmeye ilişkin verdikleri cevaplara ait tema ve alt temalar gösterilmektedir.

Tablo 10. Ebeveynlerin Bilgi Güvenliği İle İlgili Bilgi ve Farkındalığı Geliştirmeye Yönelik Görüşleri

Alt temalar	f	%
Çocuğumu güvenlik konusunda bilgilendiririm ve uyarırım.	16	39.0
Güvenli olmayan sitelere girmesini engellerim.	7	17.1
Çocuğumun internet kullanımında (süre vb.) planlama yaparım.	7	39.0
Bağlandığı siteleri kontrol ederim.	4	9.8
Çocuğuma güncel haberlerden örnekler gösteririm.	3	7.3
Eğitim amaçlı kullanmasını sağlarım.	2	4.9
İnternet üzerinde karşılaştığı zararlı içerikleri ailesine bildirmesini söylerim.	2	4.9
BİT, internet ve güvenlik konusunda kendimi geliştiririm.	2	4.9
Güvenli siteleri tavsiye ederim.	1	2.4
Bilgisayarı güncellerim.	1	2.4
Antivirüs yazılımını güncellerim.	1	2.4
İnternet üzerinden alışveriş yapmam.	1	2.4
Zararlı siteleri şikayet ederim.	1	2.4

Tablo 10 incelendiğinde araştırmanın dokuzuncu alt teması doğrultusunda ebeveynlerin bilgi ve farkındalığı geliştirmeye yönelik olarak en çok; çocuklarını güvenlik konusunda bilgilendirdikleri ve uyardıkları (f=16) belirlenmiştir. Ancak bu sayının da oldukça düşük olduğu görülmektedir. Benzer şekilde diğer önlemleri alanların sayısının da oldukça az olduğu söylenebilir.

Sonuçlar

Ebeveynlerin bilgi güvenliğine yönelik farkındalık durumlarını incelemeye yönelik yapılan bu araştırmada genel olarak sonuçlar incelendiğinde ebeveynlerin bilgi güvenliğine yönelik farkındalıklarının bazı temalarda yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Benzer şekilde Beder ve Ergün (2015) ile Mert, Bülbül ve Sağiroğlu (2012), ortaokul öğrencileri ile yaptıkları araştırmalarda öğrencilerin genel olarak güvenli internet kullanımı farkındalık seviyesinin yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Diğer taraftan bu araştırmadan elde edilen bir diğer bulguya göre ise ebeveynlerin veri yedekleme ve yedekleme sıklığı konularında yetersiz kaldıkları anlaşılmaktadır. Ebeveynlerin cihazlarındaki bilgileri yedeklemeye yönelik vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde sıklıkla yedekleme yapmadığı görülmektedir. Düzenli olarak yedekleme yapanların sıklığının ise oldukça az olduğu belirlenmiştir. Yedekleme yaptıkları yer/cihazlar incelendiğinde sıklıkla harici bellekleri kullandıkları görülmektedir. E-posta ve bulut sistemlerini kullananların sayısının ise oldukça az olduğu ifade edilebilir.

Ebeveynlerin çoğu internete evden ve kablosuz modem aracılığı ile bağlanmakta ve çoğunun sosyal ağ hesabı bulunmaktadır. Ayrıca, ebeveynlerin çoğu akıllı telefonlara da sahip olup internete telefonları aracılığı ile bağlanmaktadır. İnternete bağlanan ebeveynlerin bilgilerini tehdit edebilecek unsurlardan en çok zararlı yazılımlar (virüs, trojan gibi) hakkında bilgi sahibi oldukları görülmekte ve diğer tehdit unsurları hakkında farkındalıklarının az oldukları görülmektedir. Benzer şekilde Karaoğlan Yılmaz vd. (2014), niversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin, zararlı programlar ve korunma yolları, parola, e-posta ve ağ güvenliği ve yedekleme yapma konularında en bilinen güvenlik önlemlerinden yalnızca bir ya da birkaçını aldığını, diğer güvenlik önlemlerini ise almadıkları tespit edilmiştir.

Alanyazındaki araştırmalar değerlendirildiğinde, sosyal paylaşım ağlarının kullanılırken sorumluluk isteyen ve bilinçli kullanım gerektiren ortamlar olduğu belirtilmektedir. Bu ortamların doğru kullanılmadıkları zaman istenilmeyen durumlarla karşılaşılması ve beklenilmeyen tehdit ve tehlikelere maruz kalınması gibi pek çok olumsuzlukları içinde barındıran ortamlar olabileceği ifade edilmektedir (Yavanoğlu vd., 2012; Yılmaz, Karaoğlan Yılmaz, ztrk ve Karademir, 2017). Oskay Yurttaş (2013), ilköğretim 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri ve velilerine yönelik gerçekleştirdiği çalışmada ailelerin %59.4'nn internet filtresi kullanmadığını, "Güvenli İnternet" filtre programlarını ailelerin ev bilgisayarlarında çok fazla tercih etmediğini saptamıştır.

Ebeveynlerin sosyal ağ hesaplarının güvenliğine yönelik yanıtlarında sıklıkla girilen site ve paylaşımları kontrol ettikleri görülmektedir. Benzer şekilde Akgün ve Topal (2015), niversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, öğrencilerin sosyal ağ güvenliği hakkındaki yanıtları incelendiğinde, öğrencilerin %60'ının sosyal ağlardaki gizlilik ve kişisel bilgilerin korunması ile ilgili konuları önemsedikleri ve bu konuyla ilgili düzenlemeler yapabildikleri görülmekte, ancak az da olsa (%16-%24 dolaylarında) farkındalık eksiği olan öğrenciler bulunduğu belirtilmektedir.

Parola belirlerken ebeveynlerin, farklı kombinasyonları önemli oranda kullandıkları ve güçlü şifreleri tercih etme oranlarının yarıya yakın olduğu görülmektedir. Bu bulguyu destekler şekilde Yılmaz, Şahin ve Akbulut'un (2016) öğretmenlerle yaptığı çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Tekerek ve Tekerek'in (2013), ilköğretim ve lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada ise öğrencilerin güvenli şifre kullanımı, çevrimiçi güvenli iletişim, kötücül yazılım denetlemesi yapma, güvenlik duvarı ve filtreleme yazılımları kullanımı konularında farkındalık düzeylerinin çok düşük olduğu ifade edilmektedir. Benzer şekilde Kruger, Drevin ve Steyn (2010) çalışmasında, öğrencilerin genel olarak güçlü şifrenin ne anlama geldiğini bilmediklerini ortaya koymuştur. Fogel ve Nehmad (2009) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada ise sosyal ağlarda hesapları olan kişilerin olmayanlara göre daha çok risk alma tutumlarının olduğu ve bunun yanında erkeklerde risk alma tutumunun daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bunun sonucu olarak da erkeklerin sosyal ağ hesaplarında daha çok telefon numaralarını ve ev adreslerini paylaşarak bilgi güvenliği açısından riskli davranışlar sergilediği belirlenmiştir (Fogel ve Nehmad, 2009).

Ebeveynlerin bilgi güvenliği ile ilgili bilgi ve farkındalığı geliştirmeye yönelik düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin az bir kısmı çocuklarının bilgi güvenliğini sağlamak amacıyla uyarılarda bulduklarını belirtmişlerdir, ancak somut olarak bilgi güvenliği konusunda çocuklarına bilgi veremedikleri görülmektedir. Benzer bir şekilde, Kırık (2014), aile ve çocuk iletişimde internetin konumunun tespit edilmesine yönelik araştırmasında, ebeveynlerin yarısının çocukları internet ortamındayken kendi işleriyle ilgilendiklerini ve çocukları ile ilgilenmediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, çocuklarını internetin zararlı etkilerinden koruma konusunda herhangi bir girişimlerinin de bulunmadığını ifade etmişlerdir. Bununla beraber az miktarda da olsa filtre ve özel yazılımlar kullandığını belirten katılımcıların olduğu belirlenmiştir. Karakuş vd. (2014) yaptığı çalışmada ebeveynlerin çoğunun (%60), çocuklarına interneti güvenli kullanma yolları hakkında tavsiyede bulduklarını, ancak sadece %36'sının, çocuklarıyla onları rahatsız edecek durumlarla karşılaştıklarında ne yapmaları gerektiği hakkında konuştuğunu belirtmiştir. Ayrıca Cengiz (2011), yaptığı çalışmadaki bulgulara göre ebeveynlerin bilgisayarlarını korumak için kullanılan antivirüs programlarını, çocuklarını korumak için kullanılan filtre programı ile karıştırdıkları görülmüştür. Ebeveynlerin çocuklarına bilgi güvenliği konusunda farkındalık sağlayamaması, hatta koruduklarını zannetmeleri olası bir durumdur. İnternette güvenlik konusundaki eksiklikler göz önüne alındığında ebeveynlere çocuklarını korumaya yönelik yardımcı filtre programı kullanmaları önerilebilir. Bu kapsamda Yiğit vd. (2007), ebeveynlerin çocuklarının güvenliğine yönelik bir ebeveyn kontrol aracı geliştirmiştir. Ebeveynlerin gerekli eğitimleri ve önlemleri alarak çocuklarını yönlendirmeleri ve korumaları gerekmektedir. Ayrıca, Kaya ve Tuna (2010) yaptıkları çalışmada, çocuklarıyla yeterince vakit geçirmeyen, BİT'in güvenli kullanımı konusunda kendisi de yeterli bilgiye sahip olmayıp, çocuklarını doğru şekilde yönlendirmeyen ebeveynlerin çocuklarının riskli internet kullanım davranışlarını sergileyebileceğini belirtmektedir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar diğer araştırma sonuçlarını genel anlamda desteklemektedir. Ebeveynlerin güvenli davranışlar sergilediği görülse de depolama ve sosyal ağdaki kişisel paylaşım konularında riskli davranışlarda buldukları anlaşılmaktadır. İnterneti en çok evde kullanan ebeveynler çocuklarının da bilgi güvenliğini göz ardı etmemelidir. Ebeveynlerin çocuklarının yanında bulunmadığında bile güvenlik önlemleri almaları

gerekmektedir. İnterneti en çok sosyal medya amacıyla kullanan çocukların evde çoğu zaman ebeveynlerinin olmadığı durumlarda çeşitli risklerle karşılaşabilme olasılığı bulunmaktadır. MEB'e bağlı okullarda filtreleme programları mevcuttur ve öğrenciler güvenli olmayan sitelere erişememektedir. Ancak, en çok evden internete bağlanan çocukların evdeki cihazlarında filtre ve koruma programları kullanılabilir. Bu anlamda ebeveynler eğitimlerle bilinçlendirilebilir ve çocuklarını yönlendirebilir. Tüm bunları yapabilmek için de en önemli nokta ebeveynlere güvenli BİT kullanma davranışları kazandırabilmektir. Alanyazın incelendiğinde, güvenli internet kullanımını sağlamada; engelleme ve yasaklamadan daha çok bireysel bilgi ve farkındalıklarının artırılmasının daha öncelikli olması gerektiği belirtilmektedir (Chou ve Peng, 2011; Yan, 2009). Bu amaçla okul ve sivil toplum kuruluşları aracılığı ile bilgi güvenliği konularında eğitimler sağlanabilir. Bu bağlamda okullarda bilişim teknolojileri rehber öğretmenleri aracılığıyla velilere seminerler verilebilir. Bu konu ile ilgili kamu spotları hazırlanarak farkındalığı artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

Bu alışma kapsamında veriler anket aracılığıyla ebeveynlerin kendi öz raporlarından elde edilmiştir. İleride yapılacak çalışmalarda gözlem yoluyla toplanacak verilerle ebeveynlerin internette riskli davranışlar olarak neler yaptığı ve bunlarla karşı karşıya kaldıklarında ne gibi çözümler bulacakları incelenebilir. Ayrıca, hedef kitle olarak belirlenen ebeveynlerin yanında öğrencileri yönlendirecek diğer etmenlerden olan ğretmen ve okul yöneticileri ile de gözlem ve görüşme yoluyla veriler toplanabilir.

Kaynakça

- Akgün, . E. ve Topal, M. (2015). Eğitim fakültesi son sınıf ğrencilerinin bilişim güvenliği farkındalıkları: Sakarya niversitesi eğitim fakültesi rneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 98-121.
- Beach, A., Gartrell, M. ve Han, R. (2009). Solutions to security and privacy issues in mobile social networking. In *Computational Science and Engineering, 2009. CSE'09. International Conference on* (Vol. 4, pp. 1036-1042), IEEE.
- Beder, A. ve Ergün, E. (2015). Ortaokul ğrencilerinin güvenli internet kullanım durumlarının belirlenmesi. *Journal of Educational Sciences & Practices*, 14(27), 23-41.
- Canbek, G. ve Sağıroğlu, ř. (2006). Bilgi, bilgi güvenliği ve süreçleri üzerine bir inceleme. *Politeknik Dergisi*, 9(3), 165-174.
- Canbek, G. ve Sağıroğlu, ř. (2007). Çocukların ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. *Politeknik Dergisi*, 10(1), 33-39.
- Cengiz, D. (2011). Avrupa evrimii çocuklar (eu kids online) projesi sonuçlarının uçak ilinde yapılmış bir çalışma bulguları ile kıyaslamalı durum alışması. *XVI. Türkiye'de İnternet Konferansı*, 30 Kasım-2 Aralık 2011 Ege Üniversitesi İzmir.
- Chou, C. ve Peng, H. (2011). Promoting awareness of Internet safety in Taiwan in-service teacher education: A ten-year experience. *Internet and Higher Education*, 14, 44-53.
- ağıltay, K., Karakuş, T., Kurşun, E., Kaşıkıcı, D. N., Cankar, I. ve Bayzan, S. (2011). The Use Of Social Networks Among Children in Turkey, paper presented in *EU Kids Online II Final Conference*, London, UK, 22-23 September, 2011.

- Ekici, S. ve Uçak, N. Ö. (2012). İlköğretim öğrencilerinin İnternet'te bilgi arama davranışları. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(1), 78-96.
- Fogel, J. ve Nehmad, E. (2009). Internet social network communities: Risk taking, trust, and privacy concerns. *Computers in Human Behavior*, 25(1), 153-160.
- Gökmen, Ö. F. ve Akgün, Ö. E. (2015). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi öğretmen adaylarının bilişim güvenliği eğitimi verebilmeye yönelik yeterlilik algılarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 14(4), 1208-1221.
- Güldüren, C., Çetinkaya, L. ve Keser, H. (2016). Ortaöğretim öğrencilerine yönelik bilgi güvenliği farkındalık ölçeği (BGFÖ) geliştirme çalışması. *İlköğretim Online*, 15(2), 682-695.
- Internet Social Networking Risks (2016). <https://www.fbi.gov/about-us/investigate/counterintelligence/internet-social-networking-risks>.adresinden 30 Mayıs 2016 tarihinde alınmıştır.
- Karakuş, T., Çağıltay, K., Kaşıkçı, D., Kurşun, E. ve Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 230-243.
- Karaoğlan Yılmaz, F. G., Yılmaz, R. ve Sezer, B. (2014). Üniversite öğrencilerinin güvenli bilgi ve iletişim teknolojisi kullanım davranışları ve bilgi güvenliği eğitimine genel bir bakış. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 176-199.
- Kaya, K. ve Tuna, M. (2010). Popüler kültürün ilköğretim çağındaki çocukların aile içi ilişkileri üzerindeki etkisi. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 237-256.
- Keser, H. ve Güldüren, C. (2015). Bilgi güvenliği farkındalık ölçeği (BGFÖ) geliştirme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1167-1184.
- Kırık, A. M. (2014). Aile ve çocuk ilişkisinde internetin yeri: Nitel bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3, 337-347.
- Kruger, H., Drevin, L. ve Steyn, T. (2010). A vocabulary test to assess information security awareness. *Information Management & Computer Security*, 18(5), 316-327.
- Mert, M., Bülbül, H. İ. ve Sağıroğlu, Ş. (2012). Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda güvenli internet kullanımı. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 5(4), 1-12.
- Oskay Yurttaş, G. (2013). *İnternet kullanım alışkanlıkları açısından ilköğretim 5.-6.-7.-8. sınıf öğrencilerinin durumu-internet kullanımı ile ilgili ailelerin değerlendirmeleri*. Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tekerek, M. (2008). Bilgi güvenliği yönetimi. *KSÜ Fen ve Mühendislik Dergisi*, 11(1), 132-137.
- Tekerek, M. ve Tekerek, A. (2013). Öğrencilerin bilgi güvenliği farkındalığı üzerine bir araştırma. *Turkish Journal of Education*, 2(3), 61-70.
- The Demographics of Social Media Users.(2015). Social media <http://www.pewinternet.org/2015/08/19/the-demographics-of-social-media-users/> adresinden 20.05.2016 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2013). TÜİK, 06-15 yaş grubu çocuklarda bilişim teknolojileri kullanımı ve medya, 2013. <http://www.tuik.gov.tr/> adresinden 19.05.2016 tarihinde alınmıştır.

- Türkiye İstatistik Kurumu (2015). TÜİK, hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması, 2015. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18660/adresinden> 07.07.2016 tarihinde alınmıştır.
- Ünver, M., Canbay, C. ve Mirzaoğlu, A. G. (2009). Siber güvenliğin sağlanması: Türkiye'deki mevcut durum ve alınması gereken tedbirler. *Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), Ankara*.
- Yan, Z. (2009). Differences in high school and college students' basic knowledge and perceived education of Internet safety: Do high school students really benefit from the children's internet protection act? *Journal of Applied Developmental Psychology, 30(3)*, 209-217.
- Yavanoğlu, U., Sağıroğlu, Ő. ve olak, İ. (2012). Sosyal ağlarda bilgi güvenliği tehditleri ve alınması gereken önlemler. *Politeknik Dergisi, 15(1)*, 15-27.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (10. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E., Şahin, Y. L. ve Akbulut, Y. (2016). Öğretmenlerin dijital veri güvenliği farkındalığı. *Sakarya University Journal of Education, 6(2)*, 26-45.
- Yılmaz, R., Karaoğlan Yılmaz, F. G., Öztürk, H.T. ve Karademir, T. (2017). Lise öğrencilerinin güvenli bilgisayar ve internet kullanım farkındalıklarının incelenmesi: bartın ili örneği. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 7(1)*, 83-114.
- Yiğit, T., Sığla, M., Aksungur, N., Erbağ, S. ve Palaz, Ü. (2007). Çocuklar için internet güvenliği: Bir ebeveyn kontrol aracı. *IX. Akademik Bilişim Konferansı*, 31 Ocak-2 Şubat 2007. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.